

СТВОРЕННЯ ВЕБСЛОВНИКА ЕВФЕМІЗМІВ НА ОСНОВІ ПРОМОВ АНГЛІЙСЬКИХ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ

Савчук Олександра

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

Науковий керівник:

к. ф. н., доц.

Криворучко Т. В.

Вступ. У сучасному політичному дискурсі дедалі більшої актуальності набуває явище евфемізації як засобу прихованого впливу на свідомість аудиторії. Особливо виразно ця мовна стратегія простежується в промовах англійських та американських політиків, які використовують евфемізми для пом'якшення змісту сказаного, уникнення прямої, нейтралізації негативного враження або маніпуляції суспільною думкою. Евфемізми, що замінюють потенційно тривожні або соціально чутливі терміни, слугують важливим інструментом дипломатії, інформаційної політики, цензури та навіть пропаганди.

Дослідження політичних евфемізмів є надзвичайно актуальним у світлі сучасних глобальних комунікаційних процесів, адже саме через мову формується уявлення громадян про події, явища та рішення, які часто мають доленосне значення. Зокрема, аналіз промов політиків англomовного світу дозволяє виявити закономірності вживання певних лексичних замінників у залежності від політичного контексту, ідеологічної позиції або цільової аудиторії. У межах цієї роботи особливу увагу приділено створенню вебсловника евфемізмів – як цифрового ресурсу, який не лише фіксує й систематизує вживані вирази, а й дозволяє проаналізувати прагматичне навантаження таких мовних одиниць. Інтернет-формат такого словника є вкрай зручним і функціональним, оскільки забезпечує швидкий доступ, можливість оновлення інформації та інтерактивну взаємодію з користувачем.

У цьому контексті дослідження поєднує лінгвістичний аналіз із

цифровими технологіями, що відповідає сучасним науковим і практичним викликам. Проект створення вебсловника евфемізмів базується на аналізі виступів англійських та американських політиків за останні роки, що дозволяє представити широкий спектр мовних форм і семантичних зсувів. Такий ресурс має не лише пізнавальне, а й освітнє значення, адже сприяє формуванню критичного мислення в сприйнятті політичного мовлення, розумінню прихованих смислів і риторичних стратегій, що використовуються у публічному просторі.

Ціллю цієї роботи є комплексне дослідження мовного явища евфемізму в політичному дискурсі англomовного світу з подальшим створенням вебсловника, який би систематизував та інтерпретував найпоширеніші евфемістичні вирази, виявлені в промовах англійських та американських політиків. У процесі реалізації цієї мети увага зосереджується не лише на лексичному і семантичному аналізі окремих евфемізмів, але й на їхньому функціональному навантаженні, прагматичних цілях та контекстуальному використанні у конкретних політичних ситуаціях [1].

Створення такого вебсловника має на меті продемонструвати, яким чином політики використовують заміники прямих висловлювань для маніпуляції емоціями, перекручення реальності або уникнення відповідальності. Таким чином, дослідження дозволяє не лише поглибити теоретичні знання про роль евфемізмів у політичному мовленні, а й забезпечити практичний результат у вигляді доступного й зручного цифрового ресурсу, що сприятиме підвищенню рівня мовної та критичної грамотності у сприйнятті публічної комунікації [2].

У межах цієї цілі також важливо виявити тематичні групи евфемізмів, встановити їхню частотність, прослідкувати динаміку вживання у часовій перспективі та проаналізувати семантичні зміщення, які відбуваються під впливом політичної кон'юнктури.

Таким чином, реалізація поставленої цілі передбачає як теоретичну, так і прикладну спрямованість дослідження.

Матеріали та методи. У процесі дослідження для досягнення поставленої мети були використані як теоретичні, так і практичні матеріали, що забезпечили ґрунтовний аналіз політичного дискурсу з акцентом на вживання евфемізмів у промовах англійських та американських політиків. Основним джерелом фактичного матеріалу слугували автентичні тексти публічних виступів, заяв, інтерв'ю та офіційних звернень політичних діячів Великобританії та США, опубліковані на офіційних урядових порталах, інформаційних ресурсах, а також у провідних світових ЗМІ. Особлива увага приділялася промовам, виголошеним у періоди політичної або соціальної напруги, воєнних конфліктів, кризових ситуацій, тобто в умовах, коли політики особливо активно використовують евфемізми з метою впливу на громадську думку [3].

Методологічною основою дослідження стала сукупність лінгвістичних підходів, серед яких провідне місце належить контекстуально-інтерпретативному методу, що дав змогу проаналізувати значення евфемізмів у конкретному комунікативному середовищі. Застосовувався також дискурс-аналіз, завдяки якому виявлялися прагматичні функції мовних замінників у публічному мовленні, а також семантичний аналіз для вивчення смислових трансформацій, що відбуваються під час евфемізації. Частотний аналіз дозволив виявити найбільш уживані евфемізми та сформувати основний словниковий корпус для подальшого опрацювання [4].

Зібрані мовні одиниці були класифіковані за тематичними групами, що дали змогу структурувати матеріал для створення вебсловника. Технічна реалізація словника здійснювалася з використанням сучасних вебтехнологій, що дозволило забезпечити інтерактивність, зручний інтерфейс користувача та можливість оперативного оновлення лексичних одиниць.

Таким чином, поєднання лінгвістичних методів з інформаційними технологіями стало визначальною рисою дослідження, спрямованого як на поглиблений аналіз мовного явища, так і на створення його практичного цифрового втілення.

Результати дослідження. У результаті проведеного дослідження було зібрано та проаналізовано значну кількість евфемізмів, уживаних у промовах англійських та американських політиків. Особливу увагу приділено словам і виразам, які використовувалися для пом'якшення або завуальованого подання інформації, що могла викликати негативну реакцію аудиторії. Аналіз довів, що евфемізми найчастіше з'являються в контекстах, пов'язаних із воєнними конфліктами, економічними труднощами, соціальними проблемами, а також тоді, коли політики прагнуть уникнути прямої відповідальності або приховати неприємну правду.

Більшість виявлених евфемізмів належать до таких тематичних груп, як «військова термінологія», «економічна нестабільність», «втручання у внутрішні справи інших країн», «соціальні скорочення», «екологічна політика» тощо. Наприклад, замість слова *war* політики часто використовують *military operation*, а замість *civilian casualties – collateral damage*, що значно змінює сприйняття сказаного, зменшуючи емоційний вплив. Подібні заміни дозволяють формувати контрольований, нейтральний або навіть позитивний образ подій, які насправді можуть бути конфліктними або трагедійними. Також було помічено, що використання евфемізмів має чітку прагматичну функцію: створення прийняттого іміджу мовця, уникнення прямої відповідальності, збереження міжнародного іміджу держави та маніпулювання аудиторією. Часто евфемізми функціонують як елемент політичної риторики, який формує суспільну думку через підміну понять або зміщення акцентів [5].

На основі отриманих результатів було розроблено вебсловник, який структурує зібрані евфемізми за темами та контекстом вживання. Кожен запис містить англomовний вираз, його буквальный переклад, приклад уживання у політичному контексті, пояснення прагматичної функції та можливу заміну прямим еквівалентом. Такий підхід дозволив не лише упорядкувати мовний матеріал, а й проаналізувати, як саме відбувається вплив на реципієнта через зміну форми подання змісту [7].

Результати дослідження підтвердили гіпотезу про те, що евфемізація в

політичному дискурсі є не випадковим, а системним і стратегічно продуманим процесом, який відіграє ключову роль у формуванні політичної комунікації. Створений вебсловник евфемізмів виконує не лише пізнавальну функцію, а й є важливим інструментом критичного аналізу мови політики, що може бути корисним для журналістів, перекладачів, студентів-філологів і всіх, хто цікавиться публічним мовленням та сучасною політичною риторикою [6].

Висновки. У процесі проведеного дослідження було з'ясовано, що евфемізми в політичному дискурсі англійських та американських політиків є не лише лексичними заміниками слів із негативним або небажаним змістом, а й потужним інструментом мовного впливу. Вони використовуються для пом'якшення інформації, формування позитивного іміджу політичних діячів, уникнення гострих формулювань, маніпулювання суспільною свідомістю та конструювання альтернативної картини реальності. Аналіз зібраного матеріалу підтвердив, що евфемізація в сучасному політичному мовленні має системний характер і відображає глибинні соціокультурні й ідеологічні процеси.

Особливістю вживання політичних евфемізмів є їхнє контекстуальне значення, яке може значно відрізнятися від словникового, що вимагає глибокого аналізу не лише семантики, а й прагматики висловлювань. Евфемізми активно функціонують у таких тематичних сферах, як війна, економічна криза, безробіття, екологія, зовнішня політика, що свідчить про їхню роль у регуляції масових настроїв і формуванні прийняттого для влади дискурсу. Важливим практичним результатом дослідження стало створення вебсловника евфемізмів, який дозволяє систематизувати мовні одиниці за темами, вказати їхній контекст вживання, прагматичну функцію та потенційні прямі відповідники. Це дало змогу не лише упорядкувати отримані дані, а й зробити їх доступними для широкого кола користувачів, зокрема студентів, викладачів, фахівців з перекладу, політологів і журналістів. Вебсловник виконує також освітню функцію, адже сприяє розвитку критичного мислення в оцінці політичного мовлення, розкриваючи приховані смисли та наміри мовців.

Дослідження довело значущість евфемізмів у політичному дискурсі як

мовного засобу впливу та створення контрольованої комунікації. Поєднання лінгвістичного аналізу з інформаційними технологіями дозволило надати дослідженню не лише теоретичну, а й практичну цінність, зробивши його актуальним у контексті сучасних інформаційних викликів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лобецька І. М. Особливості вживання евфемізмів в англійській та українській мовах. Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті 65 сучасного ВНЗ : зб. матеріалів III міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 21 берез. 2017 р. Київ, 2017. С. 163–167.
2. Манютіна О. І. Лексико-семантичні та функціональні особливості евфемізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі бульварної жіночої прози ХХ-ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Чернівці, 2019. 20 с.
3. Мосієвич Л. В. Вплив стереотипу на ранжування евфемізмів / дисевфемізмів в англomовному політичному дискурсі. Вісник ХНУ ім. В. І. Каразіна. Іноземна філологія. Харків, 2015. Вип. 81. С. 75–80
4. Януш О. Евфемізми і мовна естетика. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Філологічні науки. Одеса, 2012. С. 32–35.
5. Allan K., Burrige K. Euphemism and Dysphemism. Language used as shield and Weapon. New York : Longman, 2022. 263 p.
6. Blank A. Co-presence and Succession : A Cognitive Typology of Metonymy. Metonymy in Language and Thought / ed. by G. Radden. Amsterdam : John Benjamins, 2021. P. 169–191.